

TÍÐINDI

Skipið er tikið úr okkara hondum

– Vit hava teknað havrannsóknarskipið til tað almenna at brúka. Men í lýtuni tykist tað sum um øll verkætlanin hvørvur millum hendurnar á okkum, siga starvsfólk á Havstovuni, sum minna tað almenna á sína egnu lóg um upphavsrætt

Jón Brian Hvidtfeldt

Landsstýrið er endað í einum prinsipiellum stríðið um ta grundleggjandi rættarverju, ið feroyska lógin um upphavs-rætt skal tryggja. Stríðið snýr seg um rættin til eitt projekt fyri góðar 200 milliónir krónur.

Upphavs-rætturin kom á feroyskar hendur 1. januar 2010, men feroyska lóggávan kom ikki uppá pláss fyrr enn 6. mai í fjør.

Júst henda lógin verður tikin fram í málinum um nýggja havrannsóknarskipið, sum er á veg av almennum yvir á privatar hendur.

– Vit hava teknað skipið til tað almenna at byggja. Men vit eru ikki so glaðir fyri, at myndugleikarnir nú ætla at lata alt upp í hendurnar á einum triðjaparti, siga Leon Smith, Regin Kristiansen og Mourits Mohr Joensen.

Teir triggir starvast allir á Havstovuni, sum í árávis hevur bíðað eftir einum avloysara til Magnus Heinasen. Í sínum starvi á Havstovuni hava teir havt uppgávuna at finna útav, hvussu eitt nýtt havrannsóknarskip skal síggja út, soleiðis at skipið á bestan hátt nøktar tann tørv, ið Havstovan hevur við einum havrannsóknarskipi. Teir hava gjørt kravspecifikatióinir og skitsur, og skipasmiðjan Mest hevur leypandi gjørt sjálvar tekningar eftir hesum. Arbeiðið endaði við einum neyvum og lidnum detailprojekti, ið varð handað landsstýrismanninum í fiskivinnumálum 30. mars í 2012. Við hesum tilfari var klárt at bjóða út arbeiðið at byggja havrannsóknarskipið eftir tí lóggávu, sum lógtingið samtykti í mai 2011.

Mensiðani vendu politisku vindarnir. Lógin frá 2011 skal setast úr gildi, og í staðin skal landsstýrismaðurin við lóg fáa heimild at lata onkran privatan byggja eitt havrannsóknarskip til tað almenna.

Upphavs-rættur

– Fyri okkum triggjar er mál-

Tað var ein errin stjóri á Havstovuni, sum 30. mars í 2012 handaði Jacob Vestergaard, landsstýrismanni í fiskivinnumálum, útbjóðingartilfarið til nýggja havrannsóknarskipið. Sama dag vórðu játtanarkarmarnir lagdir fram í Figgjarmálaráðnum, og tá stóð øllum greitt, at politiskt var havrannsóknarskipið offrað í telvingini um almennu iløgukrónurnar, tí eingir pengar vóru settir av til skipið. Detailprojektið er nú endað sum eitt stríð um upphavs-rætt. Spurningurin, hvørt talan er um leigu ella figgjarliga leasing, elvir somuleiðis til ørkymlan í lógtinginum og millum fakfólk

ið ógvuliga principielt. Vit fólðu okkum eiga okkurt í hesum, og tí fóru vit at kanna reglurnar um upphavs-rætt, sigur Leon Smith.

Saman við Regini Kristiansen og Mourits Mohr Joensen hevur hann fingið sær lögfrøðiliga hjálp at kanna reglurnar. Niðurstøðan hjá Sigmundi Poulsen, advokati, er greið. Kravspecifikatióinir og tekningar til nýggja havrannsóknarskipið lúka treytirnar um verkshædd og eru vard av grein-1 í lógini um upphavs-rætt. Tí kunnu hvørki kravspecifikatióinir ella tekningar brúkast og skipið kann heldur ikki smíðast uttan loyvi frá upphavs-rættarhavara. Sambært advokatinum hjá teimum trimum hevur Havstovan brúksrætt til tilfarið, men tað kann ikki latast øðrum at brúka. Og lógtingið kann heldur ikki uttan víðari lóggeva ræðisrættin ella ognar-

rættin til onnur at brúka, tí tað stríðið ímóti sjálvari grundlógini.

– Vit starvast allir triggir á Havstovuni og hava gjørt hetta arbeiðið fyri okkara arbeiðspláss. Og landið kann brúka tekningarnar sum tað vil, bara í egnum regi, sigur Leon Smith.

Brævið við lögfrøðiligu niðurstøðuni um upphavs-rættin var latið Fiskimálaráðnum, áðrenn lógaruppskotið um havrannsóknarskipið kom til 1. viðgerð í lógtinginum.

– Vit hava einki útistandandi við nakran, men kendu okkum noyddar at vísa á, at her var galið við lógaruppskotinum, sigur Leon Smith.

Higartil hevur brævið elvt til tvey broytingaruppskot, ið bæði eru at rokna sum royndir at sleppa undan upphavsreglunum. Fyrst vildi Fiskimálaráðið broyta

lógartekstin, soleiðis at havrannsóknarskipið skuldi "byggjast samsvarandi krøvum frá Havstovuni", og millum tingviðgerðirnar kom uppskot um at broyta tekstin til at havrannsóknarskipið skal byggjast "samsvarandi teimum krøvum, ið skipið skal brúkast til."

Tá avtornaði varð lógaruppskotið beint aftur í Vinnunevndina, har tað liggur enn.

– Tað eru framvegis ivasurningar um upphavs-rættin. Vit mugu lýsa, hvussu nógv skipið kann líkjast teimum upprunaligu tekninginum, uttan at vit gera okkum inn á reglurnar um upphavs-rætt, segði Alfred Olsen, formaður í Vinnunevndini, við Sosialin mánadagin.

Stýringin

Á Havstovuni óttast teir triggir, Leon Smith, Regin

Kristiansen og Mourits Mohr Joensen, at myndugleikarnir við verandi gongd missa stýringina.

– Kemur eitt privat reiðarí inn, so vil tað óivað broyta projektið til sín tørv. Vit missa stýringina, og vit kunnu tí bara spyrja, hvat skip vit tá fáa burtúr. Í lýtuni tykist tað sum um øll verkætlanin hvørvur millum hendurnar á okkum, sigur Leon Smith.

Íkomna støðan er lógin, heldur hann:

– Jú, tað er ein undarlig støða at koma í. Vit hava jú teknað júst hetta skipið til tað almenna, og nú er líkt til at onkur privatur skal gera eitt heilt annað skip, sigur Leon Smith.

Teir triggir halda tað vera munandi greiðari, um tað almenna sjálvt byggi skipið.

– Nú sær út til at vit fáa eitt annað reiðarí inn, sum fær ræðisrættin til eitt skip, samstundis sum Havstovan

fær brúkskilduna. Higartil hevur eingin funnist at, hvussu vit á Havstovuni hava rikið Magnus Heinasen øll árin. Hvi so taka ein triðjapart inn, spyrja teir triggir.

Figgjarligu argumentini hava teir ikki stórvegis viðmerkingar til.

– Nei, tað er ikki okkara borð. Men støðan er væl tann, at tað almenna kortini kemur at gjalda skipið, so ella so, sigur Leon Smith.

Higartil hevur tað almenna brúkt umleið átta milliónir krónur til at fyrireika, tekna og projektera nýggja havrannsóknarskipið. Spurningurin um upphavs-rætt kann í ringasta føri hava við sær, at neyðugt verður at byrja av nýggjum.

Í Sosialinum mánadagin viðgekk formaðurin í Vinnunevndini, at í ringasta føri eru tær átta milliónirnar, ið tað almenna higartil hevur brúkt uppá at tekna og projektera nýggja havrannsóknarskipið, tí farnar fyri skeytið.

– Ja, verður eitt havrannsóknarskip bygt av privatum, og verandi tekningar ikki kunnu brúkast, so er tað væl støðan, sigur Alfred Olsen.

Óvissa

Leon Smith, Regin Kristiansen og Mourits Mohr Joensen duga í dag ikki at siga, hvørja lagnu teirra detailprojekt fær. Og teir hava heldur ikki gjørt sær greitt, hvussu langt teir eru til reiðar at fara fyri at verja sín upphavs-rætt.

– Nú mugu vit taka ein dag í senn, og framvegis eru spurningarnir hypotetiskir, siga teir triggir og vísa á, at enn er málið ikki avgreitt í lógtinginum.

– Fyri okkum hevði tó verið greiðast, um tað almenna sjálvt byggi skipið. Tá hevði spurningurin um upphavs-rætt als ikki verið aktuellur, siga Leon Smith, Regin Kristiansen og Mourits Mohr Joensen við ein munn.